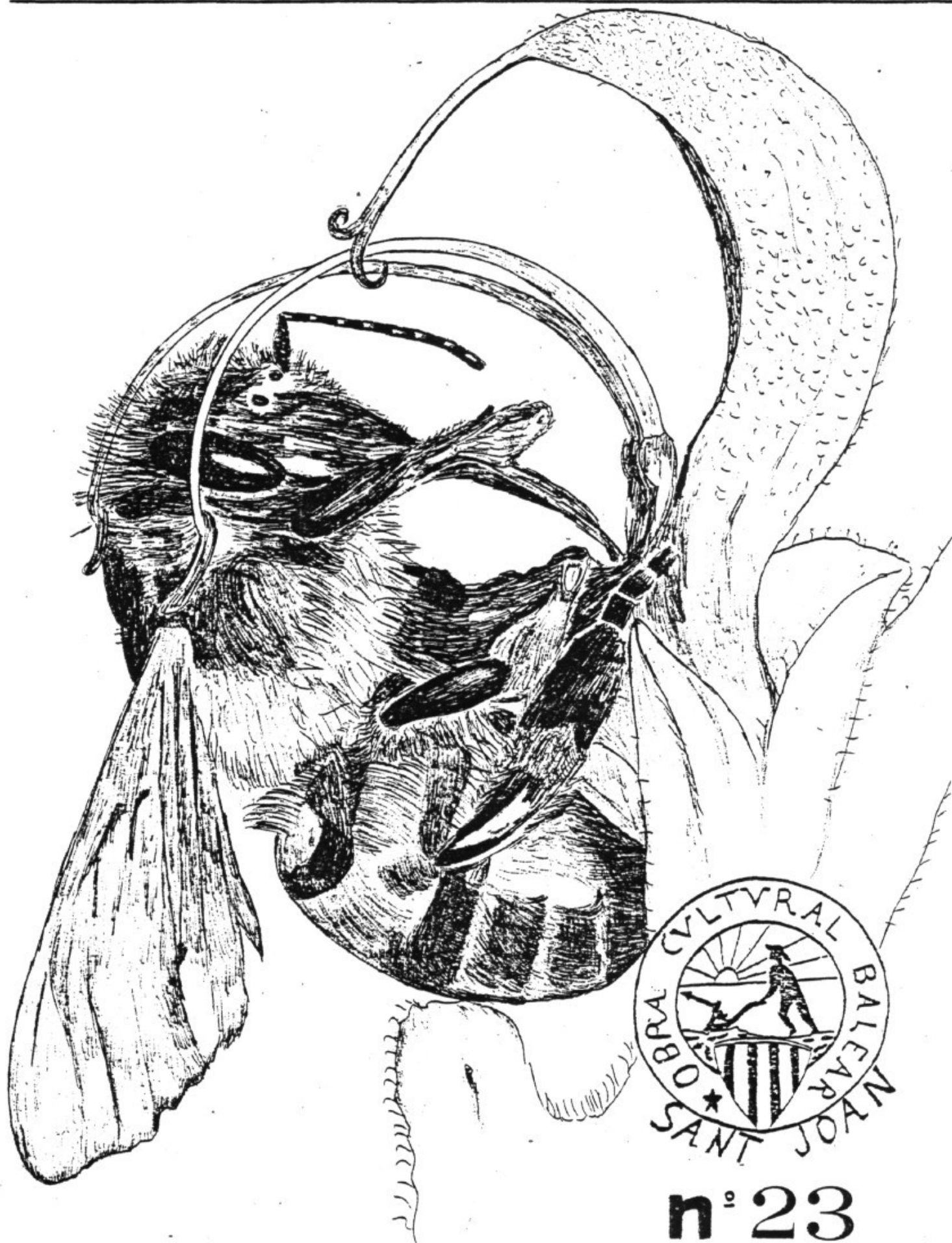

mel i sucre

---

nº 23

EN AQUESTA REVISTA HI TROBAREU

- Notícies locals, sobre el que succeeix al poble

- Aquest mes fa, ... ressenya del que passà a Sant Joan fa una sèrie d'anys, per Miquel Gaià Mates.

- Amor, poema de Na Bàrbara Mates que ens parla d'un tema d'un tema etern i natural com és l'amor.

- Bases per un estudi de les eines de l'horta mallorquines, per Biel Massot i Muntaner.

- L'Associació de la Tercera Edat ens informa de la darrera activitat realitzada per aquest grup santjoaner.

- En Miquel company Florit, en el seu article parla de la problemàtica que afecta al camp de Mallorca.

- Bestiari, l'abella, estudi d'aquest insecte amb la seva "perfecta" organització social, per Joan Moratinos, Pep Roig, Joan Morey i altres.

- Mort al meu llit i Fuita nocturna, introducció a l'eternitat de l'ànima humana, per Miquel Bauçà

MEL I SUCRE, num 23 Maig
1.982. Butlletí informatiu de
l'Obra Cultural Balear a Sant
Joan, per als socis.

PORTADA - abella xuclant el
nèctar d'una flor

Tothom que vulgui col.laborar
que faci de veure algú de l'e-
quip de treball

Local social - C/ Nou - 6

Tirada actual - 80 exemplars

- A la Plaça del " pes des porcs " (pesador) hi han fet un pou pel centre, amb una profunditat de més de 30 palms, amb vista a les reformes que hi ha de fer.

- La gent del barri del camp den Fiol es queixa, ja que les obres d'infraestructura: llum, clavegueram, asfaltat,.... solen fer-se més tard, en referència a altres zones del poble.

- Dia 1 de Maig, els jubilats de l'associació de la tercera edat feren una excursió per la zona de la costa de llevant i migjorn.

- Pel Maig tonen: tots els que ho hagin de menester ja ho saben.

- La placa de la Plaça Nova ha tornat canviar de nom: un altre pic és Plaza de Franco.

- Dia 22 de Maig a Sóller es celebrà la V Trobada de Corals infantils de Mallorca, on hi ha pres part la de Sant Joan.

- Els " quintos ", el dia 22 organitzaren el seu ball tradicional i hi va haver sarau per tothom qui en va voler i un ball de pinyol vermell.

- Dia 15 començà el cicle de conferències referents a Cultura Popular de Mallorca, organitzat pel Centre Cultural. Se fa cada dissabte al saló d'actes de l'Ajuntament.

- Dues tormentes primaverals, una el dia 18 i s'altre el dia 23, se contabilitzaren una vintena de litres. Sien benvinguts.

AQUEST   MES   FA....

---- 16 anys: De la bendició de les obres (de la Restauració) del Santuari de Nostra Senyora de Consolació.

(8 - 5 - 1966)

----1 any: De la presentació al nostre poble de les "juventuts centristes".

(8 - 5 - 1981)

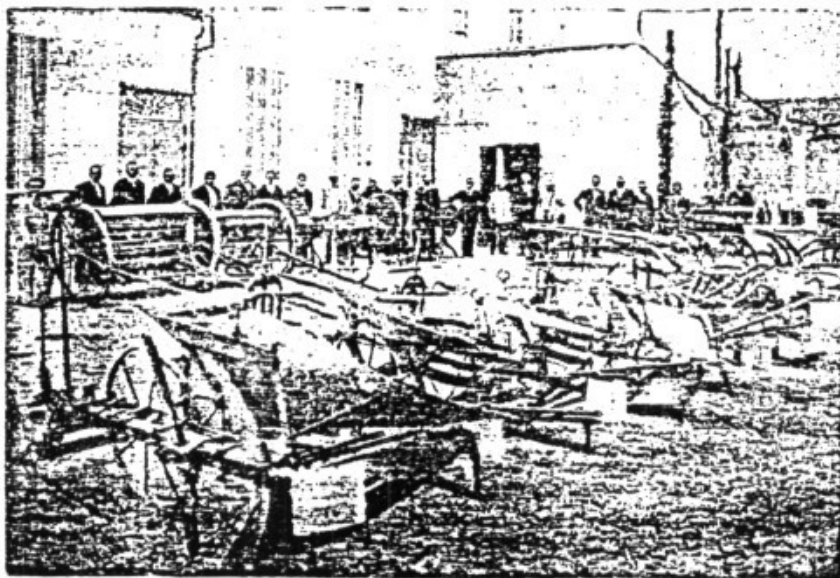
---- 212 anys: Que Frai Lluís Jaume arribà a terres americanes.

(29 - 5 - 1770)

---- 65 anys: De la realització per part de la "Caja Rural de San Juan" de la primera "Fiesta de la Agricultura".

(15 - 5 - 1917)

CAJA RURAL DE SAN JUAN

FIESTA DE LA AGRICULTURA 1917

---- 5 anys: Que 21 agrupacions corals es reuniren a la nostra villa per celebrar la V Diada de Cant Coral.

(29 - 5 - 1977)

---- 41 anys: Que l'Ajuntament de Sant Joan acordà celebrar un certamen històric-literari, el dia 20 de Gener de cada any.

(22 - 5 - 1941)

---- 101 anys: De la mort d'en Miquel Oliver i Gaià; de 14 anys, fill de l'amo d'els Calderers; que va morir fermat i arrosegat darrera un ase quan el duia a abeurar al pou de la Cigonya.

(10 - 5 - 1881)

----40 anys: Que el misioner P. Francesc Mestre Bauçà, va cantar la seva primera missa al poble de Sant Joan.

(30 - 5 - 1942)

---- 16 anys: Va esser el darrer dia que la Mare de Déu de Consolació rebé el cult dels Santjoaners dins la capella del Roser, a la Parròquia de Sant Joan, degut a la restauració de l'Església de Consolació.

(8 - 5 - 1966)

---- 41 anys: Que corresponent amb la festa de l'Ascensió del Senyor, va tenir lloc a la nostra villa la solemne bendició de una creu del terme, col.locada a l'encreuament del camí de Petra i el de Son Baró.

(22 - 5 - 1941)

---- 1 any: Que després de una renyida lluita amb un parell de contrincants, l'equip femení de voleibol de Sant Joan es va proclamar campió de les Balears.

(31 - 5 - 1981)

Maig 1982
Miquel Gaià.

Per juny, sa falç an es puny
per Maig a segar vaig.

A M O R

Lema: Vouverivou

Senzillament amor
tendrà paraula endolcida
plaent i joiosa amiga
tu ets conhort en mon dolor

Amor, confiï sempre amb tu
mai falles en ma fatiga
i amb el cor mig esqueixat
m'atén i no em castiga

Amor, que en la dolça vida
omples mon cor afamagat
fes que estigui assassiat
i que estimi sense mida

Amor en vers l'estimat
del ser humà que suspira
que el record mai pot borrar
quan viu penant i delira

Amor esperançador
que apagues l'enveja de l'ira
l'egoïsme i la mentida
desterres nostra tristor

amor, que en deixes gaudir
de la més pura alegria
vessant mon cor l'armonia
pels meus amics recollir

Amor que desperts desitg
en mi, i ganes de pau,
transparent com el cel blau
quiet sense fer trepig.

Amor jo sent dins el cor
com murmull dins la muntanya
cercant l'enginyosa manya
per escoltar son resor

Amor d'un cor que desitja
estimar fort qui no estima
oferint al que escatima
i sens fer cas qui el trepitja.

Amor, lluitant i estimant
i alliberant l'esclavatge
dels més pobres i oprimits
i espergint-los nostre estatge

Amor me serena i em conforta
quan tant de dolor ens fa envellir
ben units per l'amor que em conhorta
amb el somriure penós de pelegrí.

Amor amb nous camins d'esperança
brufant els cors en la rosada de l'amor
i moguts per l'amorosa recordança
d'un càntic nou que ens allibara de fosc

Amor amb el somriure d'un infant
quan desborda l'abraçada d'una mare
i va brollant dels seus ulls dolça mirada
quan son vouverivou li va cantant

Amor compartint el goig i la tristesa
que el meu clam arribi al cor dels més petits
amb un càntic de pau i fermesa
i apartant als malvats empedernits

Amor, venc pel camí sempre amb tu
desitjós d'una aurora lluminosa
i amb el clam de la veu més afanosa
aniré assassiant mon cor dijú.

BASES PER UN ESTUDI DE LES EINES DE L'HORTA MALLORQUINES

Esterrossadors .-

Es un conjunt de fustes o bigues gruixades, estirades per un o dos animals

Serveix per esclafar els terrossos del camp que s'ha de cultivar. Fig - 1

Estisores de podar. -

Estisores grosses, de mides variables, que serveixen per podar o empeltar.

Falç .-

Es una eina d'acer o de ferro, dentada, corbada en semi-circumferència.

Serveix per segar herba, alfalç, ... Fig - 2

Falçó.-

Eina que té la mateixa forma que la falç però de fulla més petita i rabassuda.

S'empra per segar herba.

Forca .-

Eina formada per una peça de fusta o ferro amb un parell de púes, confegida a un mànec generalment de fusta.

Serveix, entre altres coses, per ajudar a la falç i al falçó a tallar herbes, sobretot espinoses. Fig - 3

Ganxos .-

Abarca dos significats diferents, (fig -4) :

- a) Amb la mateixa disposició que l'aixada. Es un instrument amb púes de ferro i mànec de fusta. S'empra per aplanar la terra.
- b) Consisteix amb una sèrie de travessers amb púes de ferro juntes a altres travessers, formant una espècie d'engraellat. També se li diu rampins. Serveix per aplanar la terra una vegada llaurada.

Gatzoll .-

Es una espècie de falç, de curvatura més pronunciada, col.

locada damunt un mànec més o manco llarg.

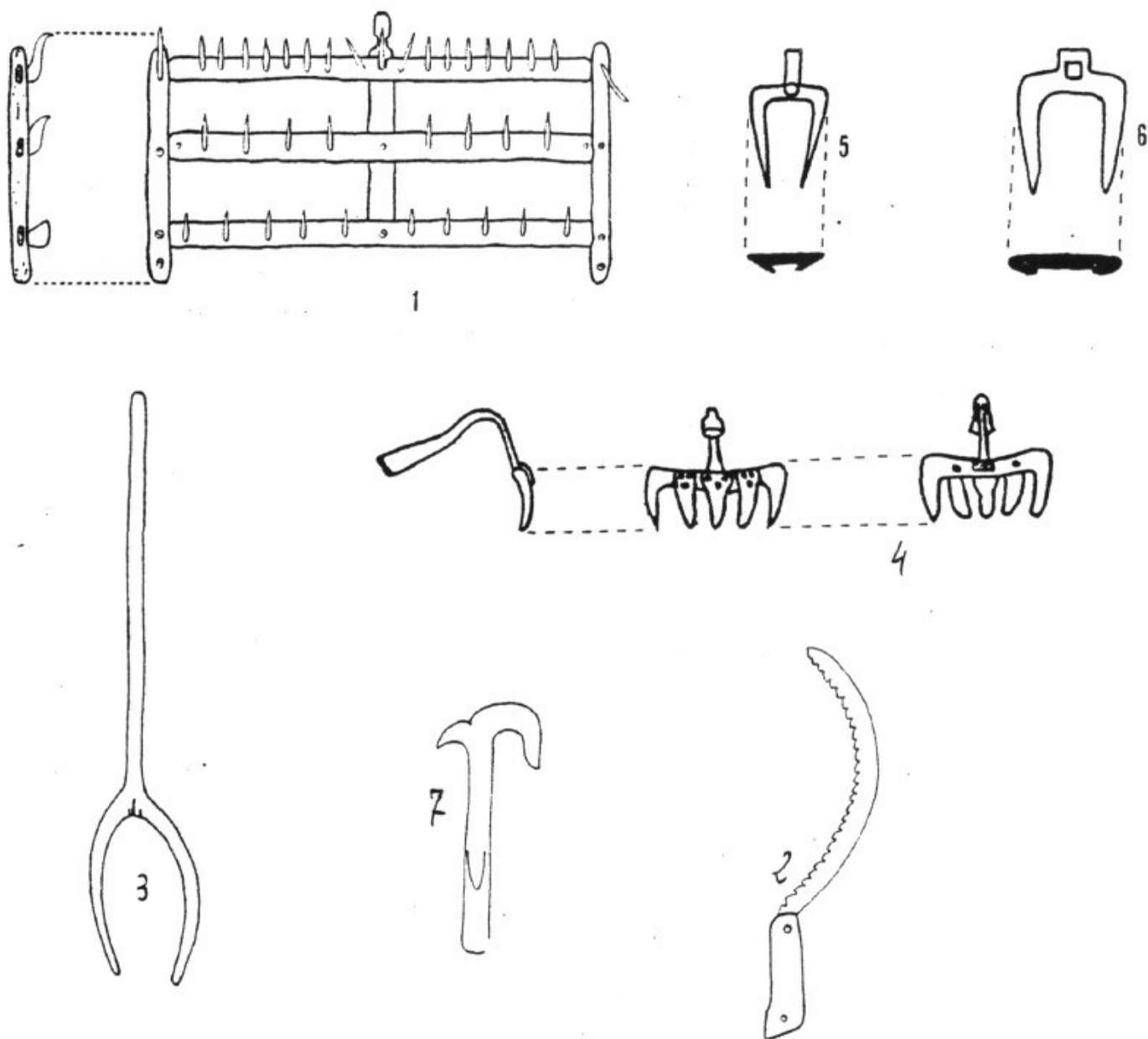
Serveix per excecallar i netejar les branques altes dels arbres. Fig - 7

Gavilans o arpiots .-

N'hi ha de dues formes. Fig 5 - 6

- a) Amb la forma del càvec format per la confegitura de dues aixades primes
- b) Igual que l'anterior però provist d'una fulla de tall vertical.

S'empren per cavar i arrancar herbes.

DE SANT JOAN

ASSOCIACIO DE LA TERCERA EDAT

Memorable excursió sa que realitzaren, el Primer de Maig, els jubilats d'aquesta associació, els estatuts de la qual foren recentment aprovats per la Superioritat. .

Pel matí, es va recórrer bona part de l'encantadora costa del Llevant mallorquí.

Santanyí, Cala Figuera.

Porto- Petro, Cala d'Or i Porto- Colom.

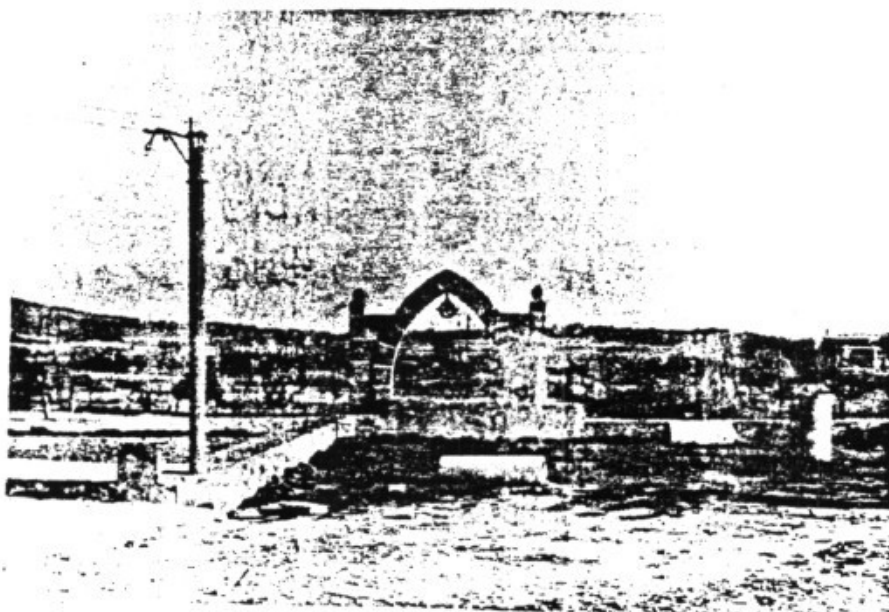
Dinada i descans, al Santuari de la Verge de Sant Salvador.

I, a Felanitx, un dels principals objectius: visita al " Hogar de pensionista de la Seguritat Social " que causà als visitants un . vertader impacte, despertant un viu desig de prendre- lo com a model i mirai, per la fundació de un altre semblant a Sant Joan. Agraïm, com es mereix, el detallat informe i conseis amb que mos honrà el seu Vice- President, D. Joan Prohens.

Digne final fou l'assemblea que es celebrà en el col·legi dels PP. Teatins, en que, la que ha estat, fins el present, Comissió Gestora, va exposar detalladament, la gestió realitzada i a realitzar, que va esser aprovada per aclamació. Per aclamació, també, fou elegida la mateixa Gestora com a Junta de l'Associació .

Enhora bona als organitzadors, en qui tenim posada tots, la nostra confiança, en la seguretat de que procuraran, com saben ferho, pel benestar del pensionistes, i , amb ells, de tot el poble.

Sant Joan, 2 de Maig del 82

AL CAMP MALLORCUI NO HI HA DOBLERS

Molt sovint quan analitzam la problemàtica que es viu en el sector agrari feim menció al baix grau de capitalització que es pateix, per explicar la baixa productivitat de l'agricultura en referència als altres sectors de producció.

Avui, és de tots conegut el retràs de l'agricultura mallorquina respecte d'altres regions basant-nos sempre en causes o factors d'ordre intern (comparant les estructures agràries de diversos països i nacions) i també causes d'ordre extern (reflectint les pressions de la societat cap a aquest sector per subsanar els processos inflacionistes que es pateixen) . Entre els factors d'ordre intern cal citar:

-- Condicions desfavorables del medi natural: deficiència en nitrats, fòsfor i matèries orgàniques. Dèficit aquífer.

-- excés de població activa agrària i envellida.

-- excessiva i desigual distribució de les explotacions i un sistema de propietat ineficient. Per altra part, un increment i proliferació de segones residències amb fins totalment aliens i perjudicials per a l'activitat agrària. La terra es considera més un bé immobiliari que com un bé productiu.

-- baixa capitalització agrària (la renda agrària està per baix del 30%) i deficients sistemes de comercialització (interessos d'intermediaris)

-- retràs tècnic i baix nivell de capacitat empresarial dels pagesos.

-- el cost de la insularitat que grava el cost de nombrosos factors productius, alhora que actúa de "freno" de cap a mercats exteriors

-- inoperància de la política econòmica-social, que en molts de casos no té en compte el fet insular.

Entre els factors externs citam:

-- deficients inversions de capital en aquest sector, preferint els camins de la comercialització i industrialització.

-- el mercat està dominat per companyies multinacionals per manca de control oficial (dominació en la formació de preus de fertilitzants, insecticides, etc,)

A tot això s'hi ha d'afegir les limitacions que tenen els

mateixos pagesos alhora d'associar-se. Essent el cooperativisme el possible remei a la postració agrícola, ha estat anulat en molts de casos pel control de mercat que exerceix el capital central i individualista.

Ara bé, quan s'ha fet l'anàlisi dels possibles factors o causes que ha contribuït al colapsament del problema agrari, s'han de cercar les determinacions per on es pot dirigir l'activitat agrària mallorquina, si bé s'ha de fer referència a un possible millorament actual en quant a planificació agrària i territorial. Entre les bases o determinacions a seguir hem de fer esment a:

-- la institució familiar havia estat fins ara la unitat de producció, malgrat no respongués als canons de l'economia capitalista. Aquesta institució hauria de sofrir una reforma, substituïnt-la per l'empresa agrícola de retabilitat i dimensió òptimes.

-- modificació de les estructures que impideixen una producció competitiva i increment de quant asseguri la millor competència.

-- creació de condicions econòmiques externes que faciliten la relació ràpida entre zones de producció i de consum mitjant sistema de transports i espais especialitzats.

-- potenciar els gastos dedicats a la investigació agrària i determinar els preus de garantia dels productes subjectes als mateixos, abans d'iniciar-se la campanya.

-- reconversió dels plans per a la millora dels rendiments cerealistes, per a la reestructuració del sector frutícola i dels cultius baix plàstic.

En conclusió, el que es necessita és una bona política econòmica elaborada i gestionada des de la Conselleria d'Agricultura i una inversió de capital per part de l'administració.

Un dels inconvenients que pateix l'agricultura mallorquina és que no presenta plans de concentració parcel·lària o zones de reguiu nacional, conservació de sols, etc, alhora que repercuteixen sobre la distribució de les inversions del presupost estatal.

De no esser així el pagès no ho ferà.

Miquel Company Florit

- La agricultura de les Balears. Conselleria d'Economia i Hisenda Patrocinado por Banca March. 1.981.
- Del campo a la ciudad. Sánchez Jiménez, José Modos de vida rural y urbana. Salvat Temas clave 1.982
- Empresario Balear, nºs 42, 51.

ENDEVINALLES

- Rodó, rodó i enmig té un mamelló
- Dos punxentos, dos lluentos quatre tripo- trapos i un arruixador de mosques
- Una senyora ben ensenyorada que sempre va en cotxe i sempre va banyada
- Una olla de fusta, una tapadora de carn i sense destapar l'olla les tallades a dedins se'n van
- Milindrango va empinat, mil i tants el segueixen, tots van de vermell, manco en milindrango vell.

B E S T I A R I A

s'abella

Apis mellifica

L'abella és un insecte social:
viu en eixams, col·loca les bresques fetes de cera
dins forats de paret, marges, soques,... o dins el rusc (casera) que
l'home li té preparat.

Les bresques estan fetes de cera: substància vegetal que
les obreres produeixen per una glàndula abdominal i les constructores les
col·loquen en forma hexagonal per fer les cel·les que serveixen de re-
bost i lloc de cria. Per aconseguir la simetria i perfecció geomètrica
es valen dels ocells situats a la part superior del cap en posició trian-
gular.

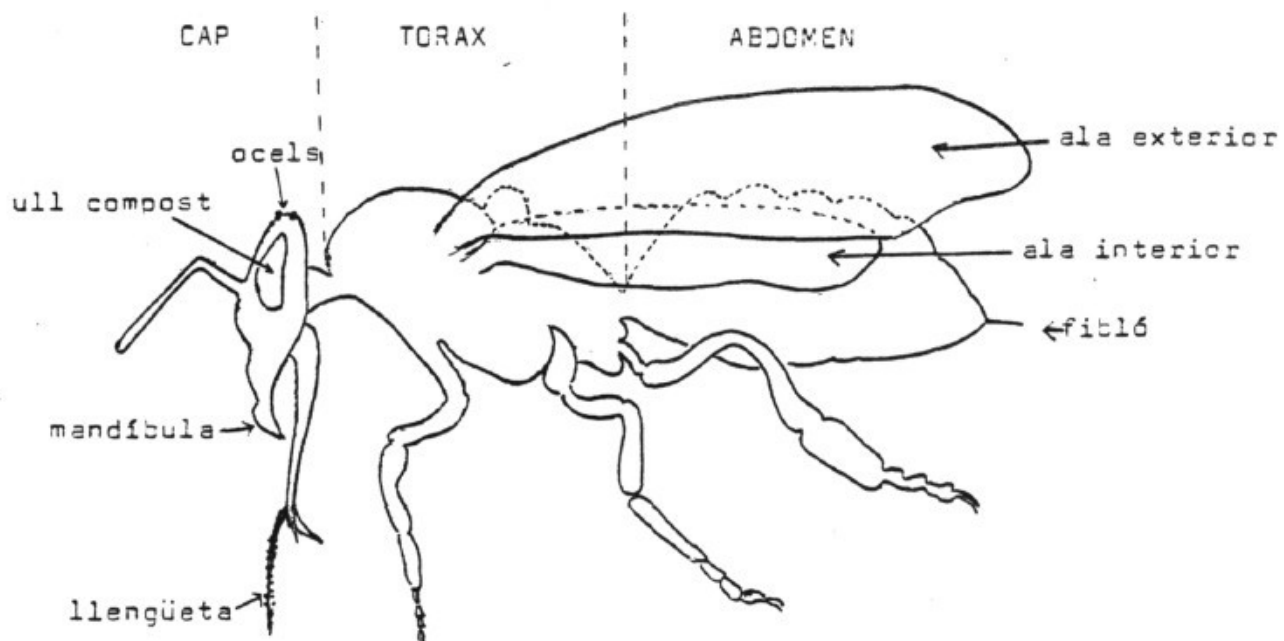
Dins l'eixam hi ha tres categories socials:

- a) LA REINA, la seva única missió és posar ous. Neix d'una larva

normal col·locada dins una cel·la reial i alimentada per una substància anomenada gelea reial. Pot viure un parell d'anys. Per primavera surten a fer el vol nupcial, en el que és fecundada per un beçot que mor de l'esforç. La fecundació li serveix per sempre. Dins la casera només hi pot haver una reina, quan n'hi ha més d'una l'eixam es divideix, surt una reina amb un grup de seguidores a viure a una altra banda. Tenen un fibló curvat amb el que pot matar obreres i altres reines. Pot arribar a posar 5000 ous diaris.

b) LES OBRERES, són les més nombroses, el seu número és variable (poren esser més de 50.000 dins l'eixam) fan totes les feines menys posar ous i fecundar la reina. Viuen un parell de mesos i canvien de feina segons la joventut o experiència dels exemplars. Recollida d'aliment (nèctar i pol·len), llimpiesa, vigilància, construcció, alimentar la reina i les larves,.... A la part posterior de l'abdomen tenen un fibló amb púes, que comunica amb glàndules verinoses: quan piquen el deixen clavat, les produeix desgarrament intestinal i moren. Per anar a cercar aliment tenen un radi d'acció d'uns 3 Km Bon sentit de l'orientació i de l'olfacte, per comunicar-se emoren el llenguatge dels gests. Els dies que plou o que fa mal temps no surten i fan feines d'interior.

Mantenen dins la casera una temperatura bastant uniforme, el que aconseguen amb corrents d'aire i amb l'aigua que han recollit.

c) ELS BEGOTS, són els mascles de la comunitat. Neixen d'ous no fecundats. Per la primavera, quan les reines surten a fer el vol nupcial, abans se reuneixen a un lloc comú amb tots els begots. Les reines comencen a volar per amunt i per amunt, els begots, darrera darrera fins que un (el més potent i més bona vista) agafa una reina i la fecunda i mor de l'esforç. Quan totes les reines estan fecundades, els altres tornen a la casera, però les guardianes no els deixen entrar i moren.

Als begots sempre se'ls ha acusat de paràsits i vagos.

Les abelles són insectes de metamorfosi complicada: de cada ou col·locat dins una cel·la, neix una larva que després se convertirà en nimfa i finalment en insecte adulte.

Recolleixen el nèctar de les flors i el pol·len. El nèctar se transforma ~~en~~ mel que servirà d'aliment a tot l'eixam, també el pol·len com a font proteïnaica. Als homes (ja des de temps egipcis i mesopotàmics) els agrada la cria d'abelles per aprofitar la mel com a aliment dolç i se'n cuida d'arreglar-la per Maig i per Tots Sants.

Els principals enemics de les abelles són els altres insectes (formigues, papallones, brunidora,..) i els insecticides. Els homes no s'hi acosten gaire devers els eixams, ja que la picada d'abella és dolorosa, va bé posar- hi orina, ceba, amoniac,..

Al mes de Maig eixamen, es a dir de la casera surten les reines joves (a vegades pot esser la vella) acompanyades de part de les obreres i se posen a qualque lloc aprop (arbres, parets, forats,..) fins que troben un lloc millor i definitiu, o fins que una persona agafi l'eixam. Un eixam que ha sortit d'un altre és de la persona que primer el veu i el marca amb una senya (se diu que si un agafa un eixam marcat per un altre, li fuig).

Si se junten dos eixams, les reines se barallen fins que una mor. Les obreres a vegades també se barallen, per evitar-ho va bé enferinar-les, així se despisten i no se coneixen entre elles.

Quan se molesta l'eixam, unes quantes obreres (les guardianes) ataquen amb intimidació sonora a l'intrús i l'encalquen fins que l'han picat. Solen anar al cap.

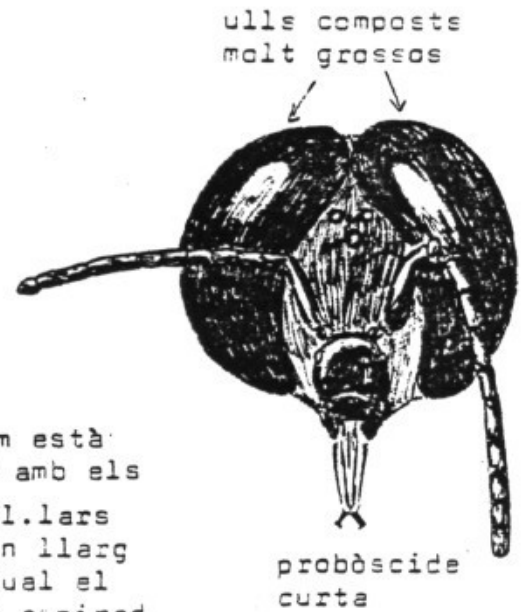
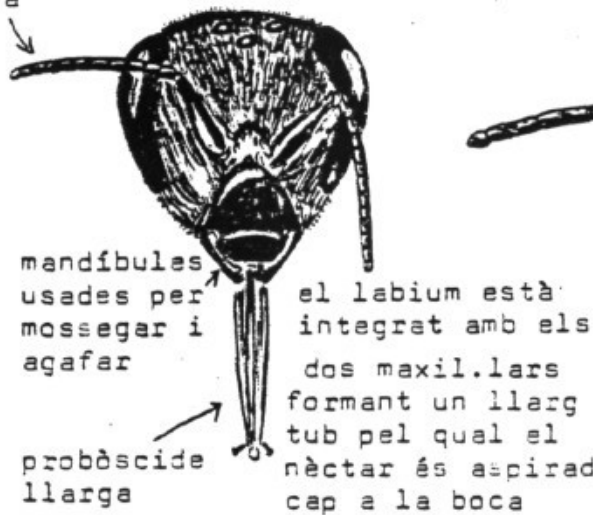
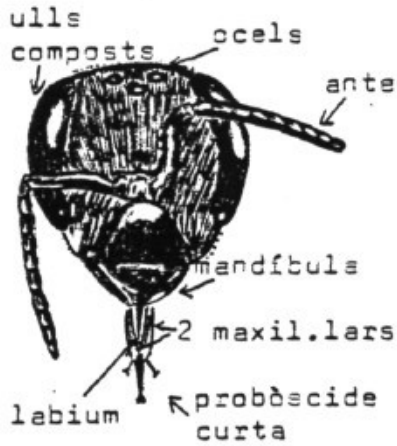
REINA

OBREIRA

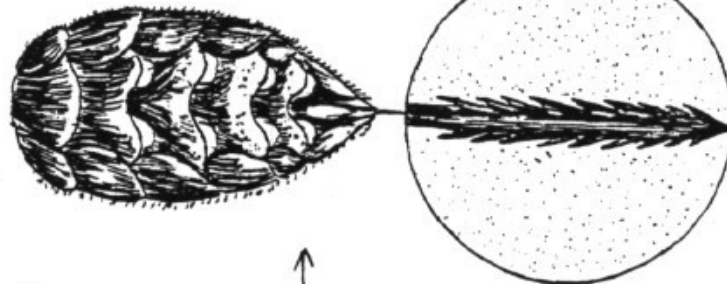
BEGOT

CAPS AMB LA PROBOSCIDE ESTESA

fibló de la reina

abdomen de l'obrera i fibló

el begot no té fibló

cama posterior de la reina no apte per el transport del pol.len

cama posterior de l'obrera, apte per el transport del pol.len

cama posterior del begot no apte per transportar el pol.len

MORT AL MEU LLIT

La mort enrevolta
i cerca el camí
per arribar a l'onada
del meu esperit

Passa la finestra
i segueix cap a mi
rodola a la dreta
i torna a seguir

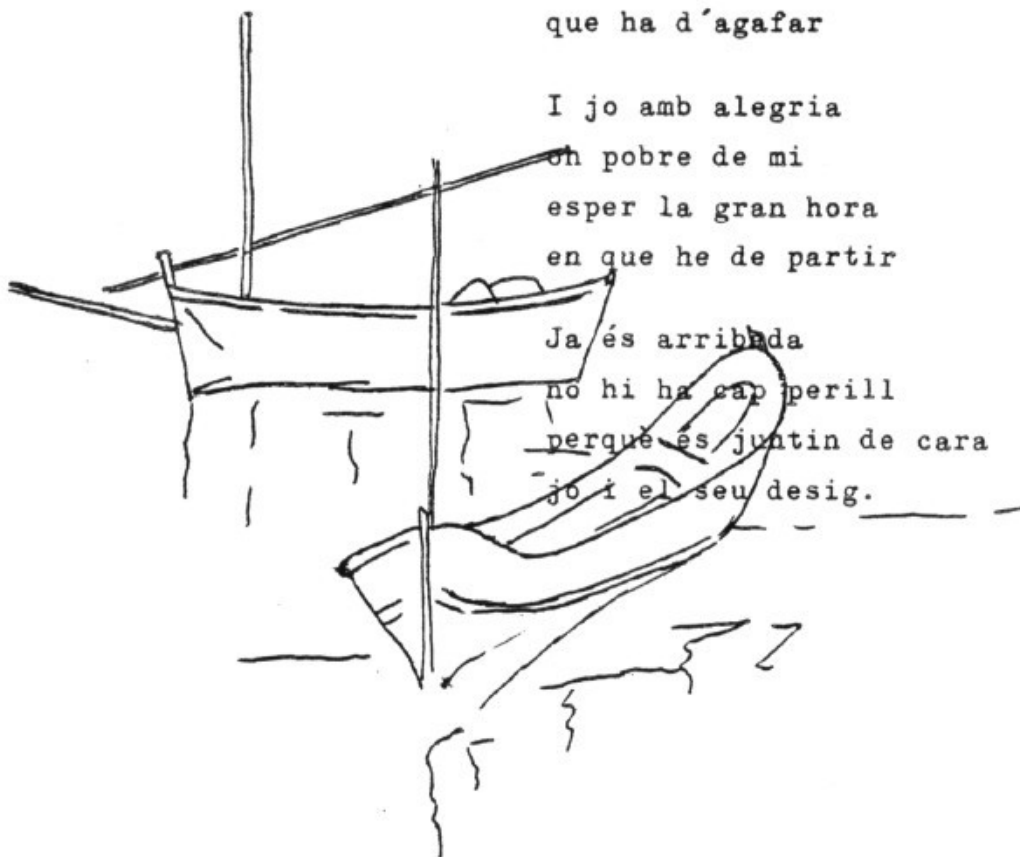
Sorgeix de repent
i em fa sentir
els somnis de vida
que han de venir

Es com una barca
com un pelegrí
que cerca la presa
an a qui ferir

Mai corre de pressa
i sap esperar
la venguda de l'home
que ha d'agafar

I jo amb alegria
oh pobre de mi
esper la gran hora
en que he de partir

Ja és arribada
no hi ha cap perill
perquè és juntin de cara
jo i el seu desig.

Miquel Bauçà

FUITA NOCTURNA

Les portes del temps de la nit he traspasat
i dintre un mar de fosca endiumenjat
en ciències profundes el cor m'he llevat

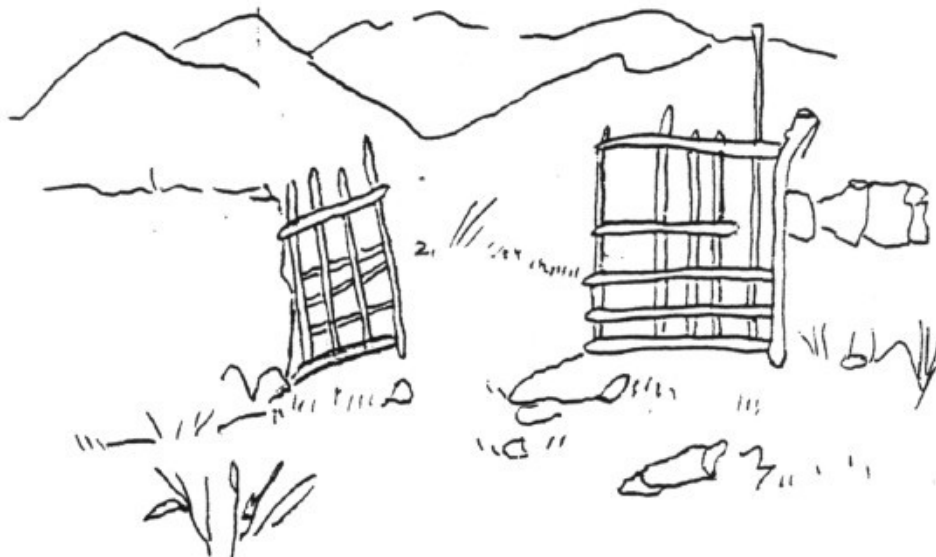
Mals del color de l'etern m'han acollit
dintre les rues vermelles del seu gran llit
i amb somnis de joia i de profusió
de la lluna rosada m'han fet el patró

Voltant amb els peus cap a un mirall
i sentint vestir-se els núvols de mort
darrera una pedra de caires d'or
un home planeja cercant amb gran plor

Una clau sobte un quadre de vidre i de marbre
sonen els himnes i mostren les mans
d'un cotxe que gira entorn de l'espai
abolint les lleis que uns aucells fan

La música transporta fins vora un infant
un ram gran de roses d'olor apestant
vegent les rialles que les joves fan
cercant entre els homes amb qui casar

Llums llampeguejants anuncien el fi
ma mare me crida per tornar partir
sortint de la glòria que és estat la nit
enfrontar-se a la vida i a mil nous perills.

CENTRAL FOTOGRAFICA

---

copisteria

C/. OLMOS, 40
PALMA DE MALLORCA
TEL. 215969

*****